

ВПЛИВ УКРАЇНО-РУМУНСЬКИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН НА СОЦІОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНАХ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

INFLUENCE OF UKRAINE-ROMANIAN INTER-RELATED RELATIONS ON SOCIOPOLITICAL PROCESSES IN THE BORDER REGIONS OF THE CHERNIVTSI REGION¹

Стрельчук Н.В.,
*кандидат історичних наук,
доцент кафедри політології
та державного управління
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича*

Гуйтор М.М.,
*кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
та державного управління
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича*

У статті аналізується сучасний стан україно-румунських міждержавних відносин та їх вплив на соціальні та політичні процеси у прикордонних районах Чернівецької області.

Румунія значно активізувала зусилля зі зміцнення позицій і підвищення своєї ролі в рамках НАТО і ЄС, послідовно виступає за територіальну цілісність України і повернення Криму до складу нашої держави. Разом із тим брак позитивної інформації про співпрацю країн у засобах масової інформації, підвищена увага до провокативних дій окремих суб'єктів регіонального політичного процесу, апелювання до пам'яті про «історичні кривди» все ще зумовлюють низький рівень взаємодовіри громадян обох країн.

Ключові слова: міждержавні відносини, Україна, Румунія, національні меншини.

В статье анализируются современные украино-румынские межгосударственные отношения и их влияние на социальные и политические процессы в пограничных районах Черновицкой области.

Румыния значительно активизировала усилия по укреплению позиций и усилению своей роли в рамках НАТО и ЕС, последовательно выступает за территориальную целостность Украины и возвращение Крыма в состав нашего государства. Вместе с тем отсутствие положительной информации о сотрудничестве стран в средствах массовой информации, повышенное внимание к провокационным действиям отдельных субъектов регионального политического процесса, апелляция к памяти об «исторических обидах» все еще обуславливают низкий уровень взаимодоверия граждан обеих стран.

Ключевые слова: межгосударственные отношения, Украина, Румыния, национальные меньшинства.

The article analyzes the current state of Ukrainian-Romanian inter-state relations and their influence on social and political processes in the border areas of the Chernivtsi region.

Romania has significantly stepped up its efforts to strengthen its position and increase its role within NATO and the EU, consistently advocating the territorial integrity of Ukraine and the return of Crimea to our country. At the same time, the lack of positive information on the cooperation of the countries in the media, increased attention to the provocative actions of individual subjects of the regional political process, appeals to the memory of "historical injustices" are still determined by the low level of mutual trust between the citizens of both countries.

Key words: interstate relations, Ukraine, Romania, national minorities.

Постановка проблеми. Становлення і зміцнення України як незалежної держави залежить від її взаємодії із зовнішнім світом, у тому числі із найближчими сусідами. Ця взаємодія досить часто ускладнюється історичною пам'яттю про кривди і образи, а також міжнаціональними непорозуміннями і ксенофобією, оскільки у певні історичні проміжки часу території сучасної України перебу-

вали у складі різних держав. Разом із тим, як свідчить приклад Чернівецької області, історичні події у прикордонні сформувавши у населення гнучкість у поведінці, в т.ч. і в міжконфесійних та міжетнічних відносинах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан дослідження процесів, які відбуваються у прикордонні України-Румунії, на сьогодні не

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Державного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом за договором № Ф77/95-2018.

відповідає їх важливості і значенню в історії нашої держави. Зауважимо, що на початку 90-их років ХХ ст. у межах територіального підходу до вивчення прикордоння українські дослідники розглядали його як географічну і політико-адміністративну категорію. Серед перших досліджень кордонів нашої держави варто згадати колективну монографію В. Боєчка, О. Ганжі, Б. Захарчука «Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан» (К., 1994.), в якій проаналізовано історію формування кордонів сучасної України.

Із другої половини 90-х років акцент у дослідженнях зміщується на вивчення прикордоння як простору, де взаємодіють економічні, культурні та політичні системи країн-сусідів. Усе частіше дослідники звертають увагу на його унікальність у соціокультурному вимірі як зони «контактів» і наголошують на його ролі в розвитку транскордонного співробітництва. Прикордонні території вже розглядають як центри, де формуються нові соціальні спільноти і новий соціальний простір, а сам кордон, в умовах європейських інтеграційних процесів, перестає бути «стіною» і «бар'єром» (О. Фісун, Т. Журженко, В. Дмитрук, О. Кривицька та ін.) Автори все більше зосереджуються на «ментальних кордонах», які можуть не збігатися з державними, а також з'являються дослідження, присвячені ідентичності і ментальності мешканців прикордоння (border peoples).

Україно-румунно-молдавське прикордоння вивчається як в академічних установах (ІІЕНД ім. І.Ф. Кураса, Інститут регіональних досліджень НАН України ім. М.І. Долишнього та ін.), університетських дослідницьких центрах (ОНУ ім. І. Мечнікова, ЧНУ ім. Юрія Федьковича, УжНУ та ін.), так і в незалежних дослідницьких центрах (Центр досліджень південно-українського прикордоння (Херсон)) та ін. Так, Державний фонд фундаментальних досліджень (ДФФД) підтримав вивчення україно-румунського прикордоння в рамках проектів «Українсько-румунське пограниччя: регіональна та етнічна ідентичність у контексті формування нових регіонів Центрально-Східної Європи» і «Сучасний стан регіональної ідентичності в україно-румунському пограниччі: соціополітологічний аналіз» (2006–2007 рр.), «Соціокультурні та соціополітичні процеси у прикордонні України-Румунії-Молдови: історична пам'ять, міжетнічні контакти, потенціал» (2017–2018 рр.).

Виділення невирішених частин загальної проблеми. У нових умовах «відкритості» кордонів значний інтерес для вивчення представляють місцеві громади прикордоння, їх соціальний потенціал. Звернення до аналізу соціополітичних процесів у прикордонних районах Чернівецької області і впливу на них міждержавних відносин між Румунією та Україною є актуальним, оскільки дає можливість порівняти зміни в міжетнічних вза-

єминах мешканців прикордоння в залежності від зростання чи зменшення впливів держав-сусідів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завдання статті – дослідити вплив міждержавних відносин між Україною та Румунією на соціальні та політичні процеси у прикордонних районах Чернівецької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Чернівецька область є найменшою з областей України за площею (8,1 тис. кв. км), а її територія витягнута вздовж державного кордону з Румунією та Молдовою. Область охоплює територію двох історико-географічних країв: Північної Буковини і Північної Бессарабії, на південному заході – частину історико-етнографічної області Гуцульщини, що входить до українських етнічних земель, та Герцаївський район, де компактно проживають етнічні румуни. Область межує з українськими етнічними історико-географічними краями Галичиною і Поділлям, історико-етнографічними областями Гуцульщиною і Покуттям, а також із етнічними румунською і молдовською територіями. Характерною особливістю українсько-румунського і українсько-молдавського етнічного прикордоння є те, що як серед українських, так і серед румунських та молдовських територій трапляються поселення етнічних сусідів. Так, у межах пограничної території Румунії є українські етнічні землі з компактним проживанням українців (Сучавський повіт).

Крім історичних та соціокультурних чинників, на формування політичної поведінки населення Чернівецької області впливають відносини із сусідніми країнами – Молдовою та Румунією. Вони не тільки відіграють важливу роль у виробленні державної політики, але також мають значний вплив на вирішення низки проблем місцевого рівня, зокрема розробку та реалізацію збалансованої стратегії розвитку місцевих громад.

Підтримка Румунією Євромайдану і засудження російської агресії проти нашої держави засвідчило про прагнення до «перезавантаження» міждержавних відносин та посилення двосторонньої співпраці. Як відомо, Румунія першою із країн ЄС ратифікувала Угоду про асоціацію з Україною. У 2014 р. між двома країнами було підписано угоду про малий прикордонний рух, що надало можливість для майже півмільйона громадян України, які проживають у 30-кілометровій прикордонній зоні, відвідувати Румунію без віз. Румунія сьогодні послідовно критикує політику Москви, виступаючи за посилення санкцій проти РФ, а президент Румунії неодноразово заявляв, що саме Росія безпосередньо причетна до озброєння бойовиків на Сході України. МЗС Румунії засудило організацію так званих референдумів у Донецьку та Луганську. Фактично керівництво країни переглянуло при-

оритети зовнішньої та безпекової політики, де важливе місце відводиться Україні.

У вересні 2014 р. на саміті НАТО Румунія погодилася надати Україні допомогу в реалізації реформи в секторі кібербезпеки. Саме Румунія вважається основною країною Альянсу, яка відповідає за Трастовий фонд, спрямований на вирішення проблем у цій сфері української безпеки. У рамках трастового фонду НАТО працюватиме румунська державна компанія Rasicom, яка надаватиме допомогу Україні в захисті від кібератак із Росії. Заступник генерального секретаря НАТО з питань нових викликів безпеці С. Дукару під час візиту до Києва у липні 2017 р. заявив про поглиблення практичної співпраці та інтеграції дій між Альянсом та Україною та анонсував розширення трастового фонду Україна – НАТО з питань кібербезпеки [1].

У 2015–2016 рр. румунський та український президенти обмінялися офіційними візитами, а і їх зустрічі стали більш регулярними, ніж у попередні роки. Від обміну думками лідерів країн україно-румунські відносини перейшли в площину реальної взаємодії, і насамперед це стосується проблем регіональної безпеки. Адже наразі для обох країн є актуальним питання посилення безпеки в Чорному морі, обмеження стратегічної переваги Росії на Донбасі, в Криму та Придністров'ї. Погодившись на розміщення елементів ПРО США на своїй території, Румунія сподівається отримати підтримку США у Чорноморському регіоні і її залучення до майбутніх проектів транзиту енергоносіїв [2, с. 3].

Важливим для подальшого розвитку двосторонніх відносин України та Румунії стало спільне бачення можливої миротворчої місії ООН на Донбасі. У вересні 2017 р. міністри закордонних справ України та Румунії зустрілися під час 72-ої сесії ГА ООН в Нью-Йорку, де П. Клімкін поінформував свого румунського колегу Т. Мелешкану про позицію України щодо започаткування операції ООН із підтримання миру на Донбасі. Зі свого боку, Т. Мелешкану заявив про розуміння та цілковиту підтримку української позиції в цьому питанні. Зокрема, мова йшла про те, що миротворці ООН мають бути розміщені на всій території ОРДЛО, у т. ч. вздовж тимчасово неконтрольованої частини українсько-російського кордону [4].

Українсько-румунський кордон є найбільш проблемним у плані нелегального трафіку тютюнових виробів та іншої контрабанди. В Україні завжди існувала кримінальна відповідальність за контрабанду товарів (транспортних засобів), але з 17 січня 2012 р. вона була замінена адміністративною відповідальністю внаслідок набуття чинності Законом України від 15.11.2011 № 4025-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності

за правопорушення у сфері господарської діяльності». За нині чинною редакцією статті 201 Кримінального кодексу України кримінальна відповідальність настає лише за контрабанду, тобто переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових набоїв до неї), а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Така «гуманізація» контрабанди товарів дає зворотний ефект та руйнує найважливіший і стримуючий фактор протистояння незаконному переміщенню товарів – можливість опинитися за ґратами. У більшості країн світу контрабанда визнана одним із найнебезпечніших видів злочинної діяльності. Контрабанда сигарет у світі приносить більше \$ 50 млрд. нелегального доходу в рік. При цьому на Україну припадає 1% усього потоку контрабанди сигарет.

28 вересня 2017 р. у Чернівцях відбулась зустріч Головних Прикордонних Уповноважених України та Румунії, де, зокрема, зазначалося, що основними загрозами все ще залишаються нелегальна міграція та контрабанда сигарет. Саме завдяки активній співпраці двох країн, обміну статистичною та аналітичною інформацією між відомствами вдалося об'єктивно оцінити й спрогнозувати ситуацію на кордоні. Так, лише за 2017 р. вдалось ліквідувати 4 канали переправлення нелегалів-мігрантів.

У травні 2017 р. Румунію відвідала делегація Міністерства інфраструктури України, яка також взяла участь у черговому засіданні організації міжнародного транспортного коридору ТРАСЕКА [6]. Також із робочими візитами Румунію відвідали Генеральний прокурор України Юрій Луценко, делегація на чолі із головою Національного агентства з питань запобігання корупції України Наталією Корчак. Делегація НАЗК України провела робочі зустрічі з керівництвом Антикорупційного генерального директорату МВС Румунії, в рамках яких підписано Протокол про співпрацю між Національним агентством із питань запобігання корупції та Антикорупційним генеральним директоратом Міністерства внутрішніх справ Румунії у сфері запобігання корупції.

10-11 липня 2017 р. у столиці Румунії відбулося друге засідання українсько-румунської Спільної комісії з питань економічного, промислового, наукового та технічного співробітництва, де сторони обговорили шляхи активізації двостороннього співробітництва між Україною та Румунією у сфері транспорту та інфраструктури, включаючи автомобільний та залізничний транспорт, судноплавство, а також міжрегіональне та транскордонне співробітництво, стратегію ЄС

для Дунайського регіону (EUSDR), питань модернізації пункту пропуску Солотвино – Сігету-Мармаціей, КГЗКОРУ, каналу Бистре, навігації на Дунаї та розвитку транспортної інфраструктури, зокрема в рамках TEN-T.

Ще однією важливою подією у двосторонніх відносинах стали українсько-румунські консультації у сфері космічної діяльності, які пройшли у квітні 2017 р. у Бухаресті. Делегації двох країн обговорили перспективні напрями співробітництва та можливі спільні проекти у сфері космічної діяльності і підписали Меморандум про взаємопорозуміння між Державним космічним агентством України та Космічним агентством Румунії стосовно співробітництва у сфері дослідження та використання космічного простору в мирних цілях [7].

27-28 вересня 2017 р. у м. Бухарест відбулось засідання Групи високого рівня Ініціативи з будівництва газотранспортної мережі в Центральній та Південно-Східній Європі (CESEC). У рамках заходу були обговорені питання енергетичної безпеки регіону, перспективні газотранспортні проекти, зокрема проект BRUA, і підписано Меморандум про взаємопорозуміння щодо спільного підходу до розвитку ринку електричної енергії, енергоефективності та відновлюваної енергетики [8].

У вересні 2017 р. в Києві, вперше з 2006 р., відбулося VI засідання Змішаної україно-румунської міжурядової комісії з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин. У рамках цього засідання сторонами було підписано Протокол, який забезпечує реалізацію інтересів національної української спільноти в Румунії, та Угоду, яка закрила попередні засідання, за результатами яких не було досягнуто консенсусу щодо вирішення проблемних питань забезпечення прав національних меншин. Документ також гарантує подальшу співпрацю між державними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, іншими установами України та Румунії щодо забезпечення освітніх, культурних та інформаційних потреб представників української національної меншини в Румунії та румунської національної меншини в Україні [5].

Проблемною для українсько-румунських відносин залишається видача громадянам України паспортів Румунії. Як відомо, Румунія ще з 1991 р. видає румунські паспорти громадянам тих держав, чиї території входили до складу Румунії у 1918–1940 рр. називаючи це «відновлення громадянств» (згідно закону від 28 жовтня 2009 р.). Румунська політична еліта пояснює, що це не політичний, а культурний жест, спрямований на підтримку національної ідентичності, а не поширення політичного впливу. Це регулюється Законом Румунії «Про громадянство» від 1991 р.

із внесеними поправками від 2009 р. і Законом «Про підтримку, надану румунам зарубіжжя» від 2007 р. із поправками від 2013 р., які передбачають, що всі дакорумуни, молдовани, буковинці, бессарабці, істрорумуни, куцовлахи, молдовлахи, волохи, арумуні, армуни, рремуни, фершероти, мегленорумуни, македорумуни, марамурешани, херчани, дунайські латиняни називатимуться «румунами зарубіжжя». Тобто згідно із цією поправкою всі, хто мають відношення до румунської лінгвістичної культури і проживає на території Молдови, Буковини, Бессарабії, а також Сербії, Болгарії, Греції, Македонії, Албанії, відтепер вважаються «румунами зарубіжжя». Однак не всі з них мають право на «відновлення» румунського громадянства, а тільки нащадки громадян Румунії, які проживали на території Північної Буковини, Бессарабії та Герцаївського повіту (сучасна Чернівецька область та частина Одеської області) та Республіки Молдова до 1940 р. Зауважимо, що в цьому списку Закарпатська область відсутня.

Ці дії Румунії періодично викликають хвилю обурення в українській пресі, яка розглядає їх як частину продовження «румунізації» Чернівецької області. Особа, яка «відновила» громадянство і продовжує проживати, скажімо, в Чернівецькій області, отримує право брати участь у парламентських і президентських виборах у межах закордонного округу, але в місцевих виборах не має права брати участі. За офіційними даними, громадянами Румунії стали 3,5 тисячі українців, але експерти припускають, що фактично румунські паспорти отримали близько 50 тис. українців [9].

У жовтні 2017 р. міністр закордонних справ П. Клімкін провів переговори з міністром закордонних справ Румунії Т. Мелешкану, міністром із питань румунів звідусіль пані А. Пестирнак, делегацією парламенту Румунії з питань ініціювання діалогу з українськими інституціями для забезпечення захисту прав громадян, які належать до румунської меншини в Україні. В основному мова йшла про Закон України про освіту. Українська сторона заявила про готовність до діалогу з представниками румунської національної меншини в Україні та співпраці з Румунією, спільних дій щодо імплементації Закону «Про освіту» в рамках підготовки закону про середню освіту та навчальних програм з урахуванням висновків Венеціанської Комісії. Також були обговорені питання транскордонного співробітництва, розширення інфраструктури на пунктах пропуску через спільний українсько-румунський кордон та співпраця в забезпеченні освітніх потреб обох національних меншин. Міністр закордонних справ Румунії підтвердив незмінну позицію Румунії в питаннях суверенітету та територіальної цілісності України, висловився за продовження санкцій

щодо РФ, підтримки євроінтеграційних прагнень України, зокрема під час 5-го саміту «Східного партнерства».

Якщо динаміка міждержавних контактів є позитивною, то контакти між суб'єктами громадянського суспільства обох держав тривалий час були обмежені діалогом з активістами румунської меншини в Україні і української в Румунії. Існуюча недовіра між етнічними групами досить часто підживлюється повідомленнями ЗМІ, отриманими з недостатньо поінформованих джерел [1, с. 33]. Цим можна пояснити, що в обох країнах ставлення громадської думки коливається до країни-сусідки в межах позитивного сприйняття на рівні 30% [1, с. 33]. Незважаючи на окремі невдоволення серед політичної еліти Румунії ухваленням Верховною Радою законом «Про освіту», 23% опитаних у жовтні-грудні 2017 р. українських експертів констатують позитивну динаміку в українсько-румунських відносинах. 27% опитаних вважають, що відносини залишаються на тому ж рівні, що й у 2016 р., 20% відзначають, що україно-румунські відносини погіршилися, 30% залишили це питання без відповіді. Однак, як зазначають експерти, з української сторони наразі не спостерігається адекватної відповіді на такі зміни румунської зовнішньої політики. На думку українських експертів, причиною такого стану справ є, насамперед, збереження залишків недовіри на рівні політичного істеблшменту обох країн. Якщо контакти між керівництвом країни і міністерствами зростають, то на рівні парламентів і політичних партій розвиваються досить повільно. Ні в програмних документах українських парламентських партій, ні в Коаліційній Угоді не має жодної згадки про співпрацю з Румунією. До речі, у другій половині 2019 р. Румунія головуватиме в ЄС, тому нашій політичній еліті було б доцільно використати цей шанс і скоординувати наші позиції з важливих питань.

Г. Боднараш у статті «Чернівецька область між Києвом та Бухарестом: міфи та реальність» ще у грудні 2014 р. звернув увагу на відсутність позитивної інформації в мас-медіа про україно-румунські відносини. Дослідник зазначає, що в такому випадку в інформаційному просторі досить легко поширювати інформацію неправдиву і відверто ворожу, створюючи негативний образ сусідньої країни. На його думку, в такому випадку у відносинах між двома сторонами вступає у гру третій гравець – той, хто зацікавлений у впливі на ці відносини або у їх знищенні. Наприклад, українці майже не знають історії і культури сусідньої країни, натомість чують дуже багато негативного, як от «життя за румун» було важким, румуни мають «претензії на Буковину» і т. д. Те ж саме можна говорити про румунське суспільство [12].

Загострює відносини між етнічними українцями та румунами провокативна діяльність різного роду «експертів» і «фейкових» ГО. Як приклад, захід анонсований у березні 2017 р., коли новостворена ГО «Захист прав національних меншин» (Ethnic Minorities Rights Watch) розпочинала свою діяльність саме з Чернівецької області. Зауважимо, що раніше ГО «Інститут західно-українських студій» провела в лютому 2015 р. круглий стіл під назвою «Які ще окремі райони України можуть вимагати особливого статусу?». Організатори заявили, що поштовхом до дискусії стали «Мінські домовленості», згідно з якими Україна зобов'язалась надати окремим районам Луганщини та Донеччини «особливий статус». Метою дискусії було намагання переконати присутніх, що такого статусу необхідно надати Чернівецькій та Закарпатській областям, бо інакше надання такого статусу тільки окупованим на сході територіям дестабілізує ситуацію в Україні.

Суспільний резонанс Чернівецькій області викликали й випадки вандалізму, вчинені в різних районах у 2013–2017 рр. Так, у райцентрі смт. Глибока в ніч з 13 на 14 червня 2013 р. невідомі особи пошкодили погруддя класика румунської літератури Міхая Емінеску. До речі, це сталося напередодні візиту держсекретаря міністерства закордонних справ Румунії до Чернівців. Ще один акт вандалізму в Чернівцях теж стався напередодні важливої зустрічі очільників МЗС України та Румунії. 16 грудня 2017 р. група невстановлених осіб зірвала прапори Євросоюзу та Румунії з фасаду Центру румунської культури ім. Євдоксія Гурмузакі на вул. О. Кобилянської в Чернівцях. Запис інциденту із камер спостереження в YouTube оприлюднило місцеве румуномовне видання BucPress. Про цю подію написав у своєму Twitter Глава МЗС України Павло Клімкін: «Рішуче засуджую акт вандалізму в румунському культурному центрі «Eudoxiu Hurmuzachi» в Чернівцях. Провокаціями не вдасться нас посварити і зупинити діалог на користь обох народів. Саме в Чернівцях вже у січні говоритимемо з Теодором Мелешкану про подальшу співпрацю».

72% експертів, опитаних у грудні 2017 р., звернули увагу на те, що в прикордонних регіонах Чернівецькій області існує відчутна соціально-політична напруга і вказали: російську пропаганду (24%), видачу паспортів іншими країнами (21%), контрабанду товарів (16%), етнічні стереотипи (12%), історичні проблеми (13%). Тобто ми бачимо, що високий рівень соціально-політичної напруги в прикордонному регіоні безпосередньо пов'язаний із впливом та діяльністю інших країн. У цьому спектрі актуалізується етнічний фактор, який у сукупності з релігійним та мовним є основою стратегічного впливу на країну чи її територію. Зауважимо, що в подіях, які мали місце в АРК

та Донецькій і Луганській областях, виділялися мовний, конфесійний, прикордонний та особливо етнічний чинники.

Стосовно міждержавних відносин, то експерти звернули увагу на проблемні питання у відносинах між Україною та Румунією. Водночас, на думку респондентів, на погіршення як міждержавних відносин, так і міжетнічних у прикордонні вплинуло прийняття Верховною Радою України Закону України «Про освіту» (вступив у дію у вересні 2017 р.). На запитання про можливі шляхи вирішення проблем громад, де переважають представники етнічних меншин, 24% експертів відповіли, що органи центральної влади зазвичай «розв'язують проблему, щойно вона виникає» (24%), а 29% – що центральна влада «не цікавиться проблемами розвитку громади» чи «не вважає за потрібне розв'язувати проблеми громади». Водночас, на думку опитаних, місцеві органи виконавчої влади та місцеве самоврядування «не мають реальних можливостей та потенціалу у вирішенні проблем» (42%).

Експерти вважають, що позитивно впливають на суспільно-політичну ситуацію в регіоні програми ЄС для транскордонної співпраці (45%) та громадські організації (21%). А 23% відзначили, що діяльність центральних органів влади та місцевих органів влади, ЗМІ, закладів освіти та культури в сукупності позитивно впливають на процеси в області. Тобто основні очікування експертного середовища стосовно вирішення проблем регіону звернені до Європейського Союзу та громадських організацій. Для покращення діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування експерти пропонують «забезпечити відкритість і прозорість у діяльності органів, не політизувати міжетнічні відносини, не політизувати мовне питання, займатися реальними справами, а не демагогією, вести діалог із населенням та залучати громадськість до ухвалення управлінських рішень». На відкрите запитання: «Які чинники можуть позитивно вплинути на відносини України і сусідніх держав у Вашому регіоні?» відповіді були такими:

- 1) залучення населення до управлінських процесів;
- 2) реалізація міждержавних проектів;
- 3) транскордонне співробітництво;
- 4) формування груп моніторингу забезпечення прав національних меншин у країнах-сусідах України;
- 5) міжкультурні діалоги;
- 6) економічний розвиток України;
- 7) соціально-економічна стабільність;
- 8) вирішення внутрішньо-політичних проблем в Україні.

Разом із тим респонденти (69%) зазначають, що з другої половини 2017 р. спостерігається

пожвавлення інтересу до транскордонної співпраці на обласному рівні. Частково, на їх думку, це пов'язано з реорганізацією управління міжнародного співробітництва та інвестицій Чернівецької ОДА в управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції, головуванням у раді Єврорегіону «Верхній Прут», а також підготовкою до участі в конкурсному відборі проєктів у рамках Спільної операційної програми «Румунія-Україна» 2014–2020 рр. Європейського інструменту сусідства потенційних аплікантів від Чернівецької області.

Експерти вважають, що негативно на двосторонніх відносинах України та Румунії позначилися «недружні акції», такі як пікети біля Генерального Консульства Румунії в Чернівцях, відкритий вандалізм по відношенню до культурних та історичних пам'яток, тривала відсутність посла України в Бухаресті (9 місяців), закриття українського консульства в Сучаві, відсутність інформації про діяльність МЗСі взагалі, про стан українсько-румунських міждержавних відносини у загальнонаціональних та регіональних засобах масової інформації.

Зазначимо, що інформаційне забезпечення міждержавних відносин України та Румунії є кращим із боку румунської сторони. Серед засобів масової інформації відзначимо Всесвітню службу радіо Румунії, яка подає багато позитивної інформації про можливості транскордонної співпраці, різноманітні культурні, освітні заходи української діаспори в Румунії в т. ч. українською мовою. З українського боку найбільше інформації про відносини України та Румунії подає агентство УНІАН і сайти МЗС.

Аналіз сайтів Чернівецької обласної ради і Чернівецької обласної адміністрації свідчить, що переважає інформація про спільні заходи з румунською стороною, в яких беруть участь представники регіональної влади і майже зовсім відсутня інформація про можливості транскордонної співпраці і рекомендації щодо пошуку партнерів у сусідніх Румунії та Молдові. Знову ж таки, регіональні ЗМІ у кращому випадку дублюють повідомлення прес-служб Чернівецької обласної ради і Чернівецької обласної адміністрації про протокольні зустрічі з румунською стороною або взагалі ігнорують такі повідомлення, а аналітичні статті із практичними рекомендаціями є рідкістю і публікуються тільки в наукових збірках.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Як відомо, в ЄС триває розгляд питання про приєднання Румунії до Шенгенської зони, тому румунська влада зацікавлена у зміцненні безпеки на всіх кордонах країни, в тому числі із Україною. Україна також зацікавлена в розвитку співпраці з Бухарестом у сфері регіональної безпеки. Україна і Румунія

мають потенціал стати стратегічними партнерами в Чорноморському регіоні. Одним із основним пріоритетів для обох країн залишається взаємодія у врегулюванні придністровської проблеми. Отже, Україна має можливість скористатися досвідом Румунії як в удосконаленні законодавства та його адаптації до законодавства Європейського Союзу, а також практичним досвідом боротьби з контрабандою і корупцією.

Серед досягнень, які свідчать про позитивну динаміку в міждержавних відносинах, варто згадати відновлення діяльності україно-румунської Спільної Президентської комісії, відкриття румунського консульства в смт. Солотвино, скасування оплати за отримання довгострокових (національних) віз і спільні прикордонні патру-

лювання українських та румунських прикордонників для боротьби з контрабандою. Відносини між Україною та Румунією на сучасному етапі потребують кардинального оновлення. Розуміючи загрози, які несе в собі російська агресія на сході України, політична еліта Румунії демонструє готовність до посилення двосторонньої співпраці, в тому числі в рамках розширених регіональних форматів, зокрема ініціативи Тримор'я, а також транскордонних проєктів у рамках різноманітних програм ЄС для прикордонних регіонів. Утім, за відсутності висвітлення міждержавного діалогу в загальнонаціональних та регіональних засобах масової інформації ставлення мешканців прикордоння до сусідньої держави змінюється дуже повільно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Заступник Генсека НАТО анонсує розширення фонду допомоги. URL: <https://www.unian.ua/politics/2009916-zastupnik-genseka-nato-anonsue-rozshirennya-fondu-dopomogi-ukrajini-v-sferi-kiberbezpeki.html>.
2. Затирайко О.І., Павленко В.І., Бочарніков В.П., Свешніков С.В. Політика безпеки та воєнно-політичні відносини Румунії. Наука і оборона. 2014. № 2. С. 1–13.
3. Україна та Румунія демонструють обопільну зацікавленість у досягненні нових результатів співпраці – держава відзначають 25-річчя дипломатичних відносин 1 лютого 2017 року. URL: <http://www.president.gov.ua/news/ukrajina-ta-rumuniya-demonstruyut-obopilnu-zacikavlenist-u-d-39858>.
4. Україна та Румунія мають спільне бачення можливої миротворчої місії ООН на Донбасі. URL: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/59922-ukrajina-ta-rumunija-majuty-spilyne-bachennya-mozhlivoji-mirotvorchoji-misiji-oon-na-donbasi>.
5. Розблоковано роботу змішаної україно-румунської міжурядової комісії з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин. URL: http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245278000&cat_id=244895180.
6. Візит делегації Міністерства інфраструктури до Румунії. URL: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/57532-vizit-delegaciji-ministerstva-infrastrukturi-ukrajini-do-rumunii>.
7. Українсько-Румунські переговори у сфері космічної діяльності. URL: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/56816-ukrajinsyko-rumunskyki-peregovori-u-sferi-kosmichnoji-dijalynosti>.
8. Українці масово отримують румунські паспорти. URL: <http://www.migrantinfo.org.ua/country-articles/Romania/ukrajintsi-masovo-otrymuyut-rumunski-pasporty.htm>.
10. Гуцал С.А. Перспективи розвитку партнерських відносин України з Румунією. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2084/>.
11. Солодкий С., Ракеру І. Аудит зовнішньої політики України: Україна-Румунія. Інститут світової політики. К., ІСП, 2016. С. 33.
12. Боднараш Г. «Чернівецька область між Києвом та Бухарестом: міфи та реальність». URL: <http://www.chernivtsinews.com/2014/12/26/>.
13. Клімкін засудив акт вандалізму в румунському культурному центрі в Чернівцях. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2366819-klimkin-zasudiv-akt-vandalizmu-v-rumunskomu-kulturnomu-centri-v-chernivcah.html>.